

FYLKESMANNEN I HEDMARK

Miljøvern avdelingen

Postboks 4034, 2306 Hamar

Saksbehandler, innvalgstelefon
Steinar Østlie, 62 55 11 77

Vår dato
24.07.2013
Arkivnr.
461.3

Vår referanse
2012/1374
Deres referanse

Nortura SA, Elverum
Postboks 43
2401 Elverum

Nortura SA avd. Elverum – Vedtak om tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven

Fylkesmannen i Hedmark har ferdigbehandlet søknaden fra Nortura SA avd. Elverum av 20.07.2012 og har besluttet å gi tillatelse til virksomheten etter forurensningsloven på visse vilkår. Tillatelsen med tilhørende vilkår følger vedlagt.

Vi viser til deres søknad av 20.07.2012, e-post av 18.01.2013, samt deres brev av 30.05.2013 og 05.07.2013, om endret tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven.

Fylkesmannen i Hedmark gir med dette tillatelse på visse vilkår. Tillatelsen med tilhørende vilkår følger vedlagt dette brevet. Tillatelsen er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 11, jf. § 16 og endret i medhold av § 18. Fylkesmannen har ved avgjørelsen av om tillatelse skal gis og ved fastsettingen av vilkårene lagt vekt på de forurensningsmessige ulempene ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre. Ved fastsettingen av vilkårene har fylkesmannen videre lagt til grunn hva som kan oppnås med beste tilgjengelige teknikker.

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning, er regulert gjennom spesifikke vilkår i tillatelsens pkt. 3. Utslipp som ikke er regulert på denne måten, er omfattet av tillatelsen i den grad opplysninger om slike utslipp ble fremlagt i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet. Dette gjelder likevel ikke utslipp av prioriterte stoffer oppført i vedlegg 1. For virksomheter hvor slike stoffer benyttes som innsatsstoffer eller dannes under produksjonen, er utslipp av stoffene bare omfattet av tillatelsen dersom dette fremgår uttrykkelig av vilkårene i tillatelsens pkt. 3. eller utslippene er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning.

Det understrekes at all forurensning fra bedriften isolert sett er uønsket. Selv om utslipp holdes innenfor fastsatte utslippsgrenser, plikter bedriften å redusere utslippene så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Det samme gjelder utslipp av komponenter det ikke uttrykkelig er satt grenser for gjennom særskilte vilkår.

Det kan foretas endringer i denne tillatelsen i medhold av forurensningsloven § 18. Endringer skal være basert på skriftlig saksbehandling og en forsvarlig utredning av saken. En eventuell endringssøknad må derfor foreligge i god tid før endring ønskes gjennomført.

At forurensningen er tillatt, utelukker ikke erstatningsansvar for skade, ulemper eller tap forårsaket av forurensningen, jf forurensningsloven § 56.

I tillegg til de krav som følger av tillatelsen, plikter bedriften å overholde forurensningsloven og produktkontrollloven samt forskrifter som er hjemlet i disse lovene. Enkelte av forskriftene er nevnt i tillatelsen. For informasjon om øvrige regler som kan være aktuelle for bedriften viser vi til Miljødirektoratets hjemmesider på internett, www.miljodirektoratet.no.

Brudd på utslippstillatelsen er straffbart etter forurensningsloven §§ 78 og 79. Også brudd på krav som følger direkte av forurensningsloven og produktkontrollloven samt forskrifter fastsatt i medhold av disse lovene, er straffbart.

Sammendrag av saksfremstilling og begrunnelse

Søknaden gjelder eksisterende virksomhet og utslipp fra Vestad industriområde til kommunalt nett. Bedriftens produksjon og utslipp har økt betydelig over noen år, tilnærmet dobling siden 2006, og overskridelsene av gjeldende produksjonsrammer og utslippskrav har vært til dels vært store. Samtidig har bedriftens framtidige drift vært uavklart, inntil årsskiftet 2011/2012. Bedriften venter at produksjonen opprettholdes på nåværende nivå fram til høsten 2014. Deretter forventes en markert produksjonsnedgang (opplysninger gitt 2012).

Nåværende utslippsmengde er større enn forrenseanleggets kapasitet, slik anlegget har vært driftet. Dette har medført at lettnekbrytbart organisk stoff ikke blir omsatt og nedbrutt som forutsatt, noe som igjen har resultert i økt risiko for luktbelastning overfor omgivelsene og økt påslipp/belastning på kommunalt renseanlegg.

Høringsuttalelse fra Elverum kommune

Søknaden er oversendt Elverum kommune for kommentarer. Kommunen understreker at maksimalt døgnutslipp av lettnekbrytbart organisk stoff ikke må overstige 600 kg BOF₅ /døgn.

I tilknytning til søknaden påpeker Elverum kommune at følgende problemer må løses:

1. Luktproblemer i området rundt slakteriet, og nedstrøms på det kommunale ledningsnettet mot kommunal pumpestasjon (Bruberg) må reduseres til et akseptabelt nivå. Kommunen får stadige klager fra oppsittere i dette området om luktutslipp.
2. Norturas eget forrenseanlegg må tilknyttes en eller annen for driftsovervåking og vaktordning, slik at driftsavvik som kan medføre økt utslipp avdekkes og kan utbedres raskt.
3. Utslippskravene i tillatelsen må overholdes. Utslipp og analyser må kunne dokumenteres.
4. Forrenseanlegget må holde tilbake fjær i avløpet.
5. Forrenseanlegget må dimensjoneres i henhold til dagens produksjon.
6. Bedriften må kunne dokumentere tilfredsstillende beredskap knyttet til utslipp og drift av forrenseanlegget.

Kommunen understreker samtidig at sett i lys av en framtidig påslippsavtale, vil tiltak knyttet til ovennevnte punkter være forhold som vil bidra til å redusere påslippsavgiften.

Kommunen understreker at de anser det som viktig at tiltakene må dimensjoneres ut fra dagens produksjon og belastning.

Fylkesmannens vurdering

Bedriftens utslipp er i utgangspunktet relativt stort. Gjennomsnittlig utslipp i 2012 utgjorde ca. 14 000 organiske pe. Maksimalt døgnutslipp tilsvarte mer enn 20 000 pe. Produksjonen og utslippet har økt betydelig de senere årene. Utslippet har vært større enn forrenseanleggets kapasitet. Kapasiteten har ikke vært optimalt utnyttet. Utjamningen har ikke vært tilfredsstillende fordelt over døgnet. Dette har medført stor og ujamn belastning på Elverum renseanlegg. Bioreaktorenes kapasitet har vært for liten. Dette har medført oksygenunderskudd i prosess-avløpet, noe som har gitt luktulempet langs kommunal avløpsledning.

Elverum kommune uttaler klart at forrenseanlegget må ha tilstrekkelig kapasitet for dagens avløpsmengde, samt at denne må utjammes godt over døgnet.

Oksygenoverskudd i utgående prosessavløp (ca. 3-5 mg O/l) vil være en god indikasjon på at bioreaktorene har tilstrekkelig kapasitet. Dette vil også redusere luktutslippene fra kommunens avløpsnett.

Bedriften har gjennom brev av 30.05.2013 redegjort for tiltak for å optimalisere driften av forrenseanlegget og redusere utslippene.

1. Installering av dispergeringspumpe i fettavskiller. Dette vil øke fettavskillerens effektivitet og redusere belastningen av fett og lettnedbrytbart organisk stoff til bioreaktor.
2. Installering av frekvensstyrte pumper. Dette gir mer fleksibel pumpestyring med bedre utnyttelse av hele utjammingsbassenget og bedre utjamning av avløpet over døgnet.
3. Installering av alarm for varsling av tekniske stopp/feil til vakttelefon.
4. Oppgradering av bioreaktorer med bedre luftstyring og økt fyllingsgrad i reaktorer. Tiltaket vil sørge for oksygenoverskudd i avløp.
5. Oppgradering og bedre vedlikeholdsrutiner på utstyr.

Tiltakene vil bli gjennomført gradvis innen 01.10.2013 med kontinuerlige målinger av utslipp og effekt underveis, jf. denne tillatelsens vilkår 3.4. Bedriften bekrefter i brev av 05.07.2013 at de ved gjennomføring av ovennevnte tiltak vil kunne overholde krav om maksimalt døgnutslipp 600 kg BOF₅/d.

Fylkesmannen vil bemerke at det er rimelig å forvente at disse tiltakene vil bidra til redusert utslipp. Vi vil be om bedriftens vurdering innen 01.01.2014 av tiltakenes effekt på driften av anleggene, og av om disse tiltakene kan anses å være tilstrekkelig for å sikre tilfredsstillende anleggsdrift og stabilt utslippsnivå (se pkt. 13.2).

Under forutsetning av at tiltakene gir forventet effekt på anleggsfunksjonen og tilfredsstillende utslipp til avløp og luft, gis tillatelse som omsøkt og i samsvar med vilkårene i denne tillatelsen.

Forholdet til naturmangfoldloven

I lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), av 19.6.2009 nr. 100, heter det i § 7 at §§ 8 til 12 ”skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet”. I § 8 heter det blant annet at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Fylkesmannen mener å ha tilstrekkelig kunnskap om dette området og konsekvensene av det omsøkte tiltaket, slik at det ikke er nødvendig å innhente ny kunnskap om dette. Bedriften er lokalisert på etablert industriområde. Utslippet av forbehandlet avløpsvann ledes til Elverum renseanlegg. Omsøkt utslipp innebærer en dobling sammenlignet med eksisterende tillatelse, men utgjør en moderat økning i forhold til nåværende, reelt utslipp.

”Føre-var-prinsippet” er lovfestet i § 9 og sier at ved tvil om utfallet skal påvirkningen ha sammenheng med økosystemets samlede belastning, jf. § 10. §§ 11 og 12 vurderes ikke som relevante i denne sammenheng.

Forholdet til vannforskriften

Vannforskriften setter krav om god økologisk og kjemisk tilstand i vannforekomstene og at det skal utarbeides sektorvise tiltaksplaner. Utslipp fra bedrifter tilknyttet kommunalt avløpsnett vil bli sett i sammenheng med kommunal avløpssektor. Søknaden gjelder et eksisterende utslipp. Det er ikke søkt om endringer av utslippet som forventes å påvirke vannkvaliteten i Glomma vesentlig. Det kan bli stilt krav om deltakelse i resipientovervåking i regionalt fastsatt overvåkingsprogram, se tillatelsens pkt. 12.

Frister

Tabellen nedenfor gir oversikt over frister for gjennomføring av tiltak som tillatelsen krever:

Tiltak	Frist	Henvvisning til vilkår
Gjennomføring av tiltak for reduksjon av utslipp	01.10.2013	3.4
Utarbeidelse av måleprogram	01.01.2014	11.1, 11.2, 13.1
Evaluerings av effekt av gjennomførte tiltak	01.01.2014	13.2
Vurdering av usikkerhet ved målinger	01.01.2014	13.3

Gebyr

Fylkesmannens behandling av søknader om endring av utslippstillatelser er omfattet av en gebyrordning. Vedtaket er å betrakte som en endring av utslippstillatelsen. Gebyrsats fastsettes avhengig av ressursforbruk ved arbeidet med tillatelsen. Bedriften skal betale et gebyr på kr. 21 900 for Fylkesmannens behandling av søknaden (gebyrsats 2), jf forskrift om begrensning av forurensning av 01.06.04, § 39-5. Faktura ettersendes fra Miljødirektoratet.

Klageadgang

Vedtaket, herunder også plasseringen i gebyrklasse, kan påklages til Miljødirektoratet av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra underretning om vedtak er kommet fram eller fra vedkommende fikk eller burde skaffet seg kjennskap til vedtaket. En eventuell klage skal angi hva det klages over og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes. Klagen skal sendes til Fylkesmannen.

Med visse begrensninger har partene rett til å se sakens dokumenter. Nærmere opplysninger om dette fås ved henvendelse til fylkesmannen. Øvrige opplysninger om saksbehandlingsregler og andre regler av betydning for saken vil Fylkesmannen også kunne gi på forespørsel.

Kopi av dette brevet med vedlegg er sendt berørte i saken i henhold til Elverum kommune og Mattilsynet.

Med hilsen

Jørn G. Berg e.f.
miljøverndirektør

Steinar Østlie
senioringeniør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur.

Utslippstillatelsens vilkår følger på de neste sidene

Kopi med fullstendig tillatelse til:
Elverum kommune, Storg. 18, 2406 Elverum
Mattilsynet, Regionkontorer for Hedmark og Oppland, Postboks 383, 2381 Brumunddal

Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven

Tillatelse nr. 2012.208.T - Sak nr. 2012/1374

for

Nortura SA, Elverum,

Utslipp fra fjørfeslakteri

Tillatelsen er gitt i medhold av lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6, § 11 jfr. § 16 og endret i medhold av § 18. Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger gitt i søknad av 20.07.2012 samt opplysninger fremkommet under behandlingen av søknaden. Vilkårene framgår på side 7 til og med side 17.

Denne tillatelsen erstatter bedriftens tidligere tillatelse av 18.07.2006. Tillatelsen gjelder fra dags dato.

Bedriften må på forhånd avklare skriftlig med Fylkesmannen endringer den ønsker å foreta i forhold til opplysninger gitt i søknaden eller under saksbehandlingen som kan ha miljømessig betydning.

Dersom hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen 4 år etter at tillatelsen er trådt i kraft, skal bedriften sende Fylkesmannen en redegjørelse for virksomhetens omfang slik at Fylkesmannen kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen.

Bedriftsdata

Bedrift	Nortura SA, Elverum
Beliggenhet/gateadresse	Industrigata 13
Postadresse	Postboks 43, 2401 Elverum
Org. nummer	974 298 597 (bedrift), 938 752 648 (foretak)
Kommune, gnr./bnr	0427 Elverum
NACE-kode og bransje	10.110 – Bearbeiding og konservering av kjøtt
E-PRTR-kode	8 a)
IPPC-kode	6.4 a)

Fylkesmannens referanser

Tillatelsesnummer	Anleggsnummer	Risikoklasse
2012.208.T	0427.0073.01	2

Tillatelse gitt: 24.07.2013	Endringsnummer: -	Sist endret: -
Jørn G. Berg e.f. miljøverndirektør	Steinar Østlie senioringeniør	

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur.

1. Produksjonsforhold/utslippsforhold

Tillatelsen gjelder forurensning fra slakting og foredling av fjørfe. Tillatelsen er basert på følgende produksjon:

Produksjonsrammer

Produkt/produksjonsfraksjon	Tonn/år	Tonn/døgn
Kylling, slakting	26 000	

Ved vesentlige endringer skal bedriften søke om endring av tillatelsen, selv om utslippene ligger innenfor de fastsatte grensene.

2. Generelle vilkår

2.1. Utslippsbegrensninger

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning, er regulert gjennom spesifikke vilkår i denne tillatelsens pkt. 3. Utslipp som ikke er uttrykkelig regulert på denne måten, er omfattet av tillatelsen så langt opplysninger om slike utslipp ble fremlagt i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet. Dette gjelder likevel ikke utslipp av prioriterte stoffer oppført i vedlegg 1. Utslipp av slike komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår av vilkårene i pkt. 3 eller de er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning.

2.2. Plikt til å overholde grenseverdier

Alle grenseverdier skal overholdes innenfor de fastsatte midlingstider. Variasjoner i utslippene innenfor de fastsatte midlingstidene skal ikke avvike fra hva som følger av normal drift i en slik grad at de kan føre til økt skade eller ulempe for miljøet.

2.3. Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig

All forurensning fra bedriften, herunder utslipp til luft og vann, samt støy og avfall, er isolert sett uønsket. Selv om utslippene holdes innenfor fastsatte utslippsgrenser, plikter bedriften å redusere sine utslipp, herunder støy, så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Plikten omfatter også utslipp av komponenter det ikke gjennom vilkår i pkt 3. uttrykkelig er satt grenser for.

For produksjonsprosesser der utslippene er proporsjonale med produksjonsmengde, skal eventuell reduksjon av produksjonsnivået i forhold til det som er lagt til grunn i søknaden medføre en tilsvarende reduksjon i utslippene.

2.4 Plikt til forebyggende vedlikehold

For å holde de ordinære utslipp på et lavest mulig nivå og for å unngå utilsiktede utslipp skal bedriften sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning.

System/rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal være dokumentert. (Jfr internkontrollforskriften § 5 punkt 7¹).

2.5 Tiltak ved økt forurensningsfare

Dersom det som følge av unormale driftsforhold eller av andre grunner oppstår fare for økt forurensning, plikter bedriften å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren, herunder om nødvendig å redusere eller innstille driften.

Bedriften skal så snart som mulig informere Fylkesmannen om unormale forhold som har eller kan få forurensningsmessig betydning. Akutt forurensning skal varsles iht. pkt. 10.4.

2.6 Internkontroll

Bedriften plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til gjeldende forskrift om dette². Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at bedriften overholder krav i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrollloven og relevante forskrifter til disse lovene. Bedriften plikter å holde internkontrollen oppdatert.

Bedriften plikter til enhver tid å ha oversikt over alle aktiviteter som kan medføre forurensning og kunne redegjøre for risikoforhold.

2.7 BAT-tiltak (Best Available Techniques)

Bedriften plikter å benytte seg av beste tilgjengelige teknikker (BAT – Best Available Techniques)³ som gjelder denne type virksomhet. Dette gjelder for samtlige interne produksjonsprosesser samt rensing av avløp.

Bedriften plikter å holde seg oppdatert innenfor bransjens BAT. Som en del av bedriftens internkontroll skal det derfor skje en løpende vurdering og, om formålstjenlig, implementering av de beste tilgjengelige teknikker, jf. IPPC-direktivets artikkel 2-11.

Tillatelsen kan endres dersom vesentlige endringer i BAT gir mulighet for en betydelig begrensning av utslippene uten at dette medfører uforholdsmessige store kostnader, jf. IPPC-direktivets artikkel 13.

IPPC-direktivet skal erstattes av et revidert direktiv, EUs industriutslippsdirektiv (IED).

---

¹ Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter – forskrift av 06.12.1996 nr. 1127 (Internkontrollforskriften)

² Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter – forskrift av 06.12.1996 nr. 1127 (Internkontrollforskriften)

³ EU utarbeider bl.a. bransjevise dokument for å angi hva som anses som BAT i de enkelte bransjer, såkalte BAT referanse dokument (BREF-dokument). Her vises bl.a. hvilke utslippsnivåer som er oppnåelige ved bruk av ulike teknikker og hvilke teknikker som anses forenlige med direktivets krav om BAT. Dokumentene finnes på IPPC-byråets nettsted <http://eippcb.jrc.es> (BREF-dokumentene er på ca 7 MB), <http://eippcb.jrc.es/pages/Bactivities.htm>

3. Utslipp til vann

3.1. Utslippsbegrensninger

Følgende utslippsbegrensninger gjelder:

Utslippskomponent	Utslippskilde	Utslippsgrenser			Gjelder fra
		Avløpsmengde (m ³ /h)	Maksimalt døgnutslipp (kg/døgn)	Årlig utslipp (tonn/år)	
		Midlingstid: 1 uke	Midlingstid: 1 uke	Midlingstid: 1 år	
BOF ₅ ufiltrert	Prosess		600	200	d.d.
BOF ₅ filtrert	Prosess			80	d.d.
Tot-P	Prosess		15	4	d.d.
Avløpsvann	Prosess	37			d.d.

Utslippet skal i størst mulig grad jevnes ut over døgnet eller deler av døgnet etter nærmere avtale med kommunen. Andre begrensninger settes i avtale om tilknytning til kommunalt avløpsanlegg.

3.2. Utslippsreducerende tiltak

- 1 Forurenset vann skal holdes adskilt fra ikke forurenset vann. Kondensat som kan bli forurenset bør kontrolleres med instrument tilkoblet alarm eller ventil som sjalter forurenset avløpsstrøm over til spillvannsnett.
- 2 Forbruk av vann skal reduseres så mye som mulig. Vann skal ikke benyttes der det kan erstattes med andre midler. Ved rengjøring skal mest mulig av fast materiale fjernes ved feiing, skraping e.l.
- 3 Blod skal samles opp og ikke tilføres avløpsnettet. Etter stikking skal blod renne av så lenge at etterdrypp og blodspill ved videre bearbeiding blir minst mulig. Koagulert blodspill må i størst mulig grad samles opp og ikke spyles til avløp.
- 4 Produksjonsrester og avfall av råvarer og tilsatsstoffer skal samles opp og ikke ledes til avløp, slik at innhold organisk stoff og partikler, herunder fjær, i avløpet blir minst mulig.

3.3. Utledning og rensing

- 1 Forurenset prosessavløp og vaskevann skal behandles i internt renseanlegg før utledning til kommunalt ledningsnett. Bedriftsintern forbehandling skal bestå av fettavskiller, utjamning, roterende sil, bioreaktorer og evt. pH-nøytralisering. Anleggskomponentene må dimensjoneres og utformes slik at funksjonen er tilfredsstillende og stabil. Fettavskiller skal dimensjoneres, bygges og drives i samsvar med gjeldende faglige retningslinjer og anbefalinger, kfr. Norsk Vann. Bedriften må vurdere om iverksatte og planlagte rensetiltak er tilstrekkelige, se pkt. 3.4 og 13.2.
- 2 Fettavskiller og biologiske og kjemiske forbehandlingsanlegg må ikke utsettes for hydrauliske støtbelastninger, høye temperaturer (> 30 °C) eller store temperatursvingninger i tilført avløpsvann. Alkaliske og sure væsker skal nøytraliseres til pH 6,5-9 før utledning til kommunalt avløpsnett. Øvrig drift av forreanseanlegg og rutiner for utledning til kommunalt nett forutsettes fastsatt i samarbeid og etter avtale med kommunen.

- 3 Etter forrensing skal avløpet ledes til kommunalt avløpsanlegg. Oppstår problemer i renseanlegg, ledningsnett eller i form av luktutslipp, kan det bli satt ytterligere krav om forbehandling av bedriftens avløpsvann (se pkt 3.3.1).
- 4 Eventuelt oljeholdig avløpsvann fra vaskehaller, verksteder eller lignende skal renses tilfredsstillende i oljeavskiller eller tilsvarende rensenhet.

3.4. Utslippsreducerende tiltak

Bedriften skal innen 01.10.2013 gjennomføre nedenstående tiltak for å oppnå reduserte og mer stabile utslipp. Tiltakene er i tråd med bedriftens egen utredning, jf. brev av 30.05.2013:

1. Installering av dispergeringspumpe i fettavskiller. Dette vil øke fettavskillerens effektivitet og redusere belastningen av fett og lettnedbrytbart organisk stoff til bioreaktor.
2. Installering av frekvensstyrte pumper. Dette gir mer fleksibel pumpestyring med bedre utnyttelse av hele utjammingsbassenget og bedre utjaming av avløpet over døgnet.
3. Installering av alarm for varsling og rask utbedring av tekniske stopp/feil/driftsforstyrrelser som kan påvirke bedriftens utslipp.
4. Oppgradering av bioreaktorer med bedre luftstyring og økt fyllingsgrad i reaktorer. Tiltaket skal sørge for oksygenoverskudd i avløp.
5. Oppgradering og bedre vedlikeholdsrutiner på utstyr.

Tiltakene vil bli innført gradvis med kontinuerlige målinger av utslipp og effekt underveis. Effekten av tiltakene skal evalueres innen 01.01.2014, jf. pkt. 13.2.

3.5. Utslippssted for prosessavløp

Bedriften skal føre sitt prosessavløp inn på offentlig avløpsnett med utslipp i Glomma i henhold til de krav som stilles for slikt påslipp.

3.6. Kjølevann

Bedriften bruker ikke kjølevann til avkjøling av maskiner eller utstyr.

3.7. Overflatevann

Avrenning av overflatevann fra bedriftens utearealer skal håndteres slik at det ikke medfører skade eller ulempe for miljøet.

3.8. Sanitæravløpsvann

Sanitæravløpsvann tillates sluppet ut sammen med prosessavløpsvann.

4. Utslipp til luft

4.1. Utslippsbegrensninger

Bedriften skal ikke avgi sjenerende lukt til omgivelsene.

Diffuse utslipp fra produksjonsprosesser og fra utearealer, for eksempel lagerområder, områder for lossing/lasting og renseanlegg, som kan medføre skade eller ulempe for miljøet, skal begrenses mest mulig.

Årlige utslippsmengder av følgende klimagasser fra fyringsanlegg skal rapporteres årlig til Fylkesmannen (kfr. tillatelsens pkt. 11.4): CO₂, NO_x, N₂O, VOC, CH₄ og SO₂.

Rapporteringen skal foretas på bakgrunn av målinger eller beregninger (kfr. Miljødirektoratets veiledning til egenrapportering for landbasert industri).

4.2. Krav til utslippspunkter

Avgasser fra eksisterende anlegg/prosessenheter tillates ledet ut gjennom eksisterende utslippssystem med de utslippspunkter/-høyder som er oppgitt i søknaden.

For nye utslippspunkter skal det foretas spredningsberegninger som viser maksimale bakkekonsentrasjoner av relevante forurensningskomponenter under de ugunstigste spredningsforhold som kan forekomme. Både bidraget fra nye utslippspunkter og fra eksisterende kilder, samt bakgrunnsnivå, skal synliggjøres. Konsentrasjonene skal vurderes i forhold til forurensningsforskriftens kapittel 7 eller andre relevante normer og retningslinjer for luftkvalitet. Spredningsberegningene skal foretas av en uavhengig og kompetent aktør og skal forelegges Fylkesmannen i god tid før byggestart. Fylkesmannen kan om nødvendig stille nærmere krav til plassering og høyde på nye utslippspunkter.

5. Grunnforurensning og forurensede sedimenter

Virksomheten skal være innrettet slik at det ikke finner sted utslipp til grunnen som kan medføre nevneverdige skader eller ulemper for miljøet.

Bedriften plikter å holde løpende oversikt over eventuell eksisterende forurenset grunn på bedriftsområdet og forurensede sedimenter utenfor, herunder faren for spredning, samt vurdere behovet for undersøkelser og tiltak. Er det grunn til å anta at undersøkelser eller andre tiltak vil være nødvendig, skal forurensningsmyndigheten varsles om dette.

Graving, mudring eller andre tiltak som kan påvirke forurenset grunn eller forurensede sedimenter, trenger tillatelse etter forurensningsloven, evt. godkjenning fra kommunen.⁴

6. Kjemikalier og råstoffer

Med kjemikalier menes her kjemiske stoffer og stoffblandinger som brukes i virksomheten, både som råstoffer og hjelpekjemikalier, f.eks begroingshemmende midler, vaskemidler, hydraulikkvæsker, brannbekjempningsmidler m.m.

---

⁴ Jf Forurensningsforskriftens kapittel 2 om opprydning i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider.

For kjemikalier som benyttes på en slik måte at det kan medføre fare for forurensning, skal bedriften dokumentere at den har foretatt en vurdering av kjemikalienes helse- og miljøegenskaper (nedbrytbarhet, toksisitet og bioakkumulerbarhet) på bakgrunn av testing eller annen relevant dokumentasjon, jf. også punkt 2.6 om internkontroll.

Bedriften plikter å etablere et dokumentert system for substitusjon av kjemikalier. Det skal foretas en løpende vurdering av faren for skadelige effekter på helse og miljø forårsaket av de kjemikalier som benyttes, og av om alternativer finnes. Skadelige effekter knyttet til produksjon, bruk og endelig disponering av produktet, skal vurderes. Der bedre alternativer finnes, plikter bedriften å benytte disse så langt dette kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe.⁵

Stoffer alene, i stoffblandinger og/eller i produkter, skal ikke framstilles, bringes i omsetning, eller brukes uten at de er i overensstemmelse med kravene i REACH-regelverket.⁶

7. Støy

Bedriftens bidrag til utendørs støy ved omkringliggende boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, utdanningsinstitusjoner, barnehager og rekreasjonsområder skal ikke overskride følgende grenser, målt eller beregnet som fritt feltsverdi (døgnmiddel) ved mest støyutsatte fasade:

L _{den} - hverdager	L _{den} - søn- og helligdager	L _{evening} - (kl 19-23)	L _{night} - (kl. 23-07)	L _{AFmax} - (kl. 23-07)
55	45	50	45	60

L_{den} er A-veiet ekvivalent støynivå for dag/kveld/natt med 10 dB/5 dB tillegg på natt/kveld.

L_{evening} er A-veiet ekvivalent støynivå for kveldsperioden 23-07.

L_{night} er A-veiet ekvivalent støynivå for nattperioden 23-07.

L_{AFmax} er A-veiet maksimalnivå for de 5-10 mest støyende hendelsene innenfor perioden, målt/beregnet med tidskonstant "Fast" på 125 ms.

Alle støygrenser skal overholdes innenfor alle driftsdøgn. Støygrensene gjelder all støy fra bedriftens ordinære virksomhet, inkludert intern transport på bedriftsområdet og lossing/lasting av råvarer og produkter. Støy fra bygg- og anleggsvirksomhet og fra ordinær persontransport av virksomhetens ansatte er likevel ikke omfattet av grensene.

Støygrensene gjelder ikke for ny bebyggelse av forannevnte type som blir etablert på steder der støybidraget fra bedriften overskrider eller forventes å kunne overskride fastsatte grenser i tillatelsen.

8. Energi

8.1. Energistyringssystem

Bedriften skal ha et system for kontinuerlig vurdering av tiltak som kan iverksettes for å oppnå en mest mulig energieffektiv produksjon i anleggene. Energistyringssystemet skal inngå i bedriftens internkontroll, jf pkt. 2.5.

⁵ Jf Produktkontrollloven av 11.06.1979 nr. 79 § 3a

⁶ Forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrenning av kjemikalier (REACH) av 30. mai 2008.

8.2. Utnyttelse av overskuddsenergi

Bedriften skal i størst mulig grad utnytte overskuddsenergi fra eksisterende og nye anlegg internt. Bedriften skal også gjennom tiltak på eget bedriftsområde legge til rette for at overskuddsenergi skal kunne utnyttes eksternt med mindre det kan godtgjøres at dette ikke er teknisk eller økonomisk mulig.

8.3. Spesifikt energiforbruk

Spesifikt energiforbruk skal beregnes og rapporteres årlig, jfr. pkt 11.2 og 11.4.

9. Avfall

9.1 Generelle krav

Bedriften plikter så langt det er mulig, uten urimelige kostnader eller ulemper, å unngå at det dannes avfall som følge av virksomheten. Særlig skal innholdet av skadelige stoffer i avfallet søkes begrenset mest mulig.

Bedriften plikter å sørge for at all håndtering av avfall, herunder farlig avfall, skjer i overensstemmelse med gjeldende regler for dette fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven, herunder avfallsforskriften⁷.

Avfall som oppstår i bedriften, skal søkes gjenbrukt i bedriftens produksjon eller i andres produksjon, eller – for brennbart avfall – søkes utnyttet til energiproduksjon internt/eksternt. Slik utnyttelse må imidlertid skje i overensstemmelse med gjeldende regler fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven, samt krav fastsatt i denne tillatelsen.

10. Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning

10.1. Miljørisikovurdering

Bedriften skal gjennomføre en miljørisikovurdering av sin virksomhet. Potensielle kilder til akutt forurensning av vann, grunn og luft skal kartlegges. Miljørisikovurderingen skal dokumenteres og skal omfatte alle forhold ved virksomheten som kan medføre akutt forurensning med fare for helse- og/eller miljøskader inne på bedriftens område eller utenfor. Ved modifikasjoner og endrede produksjonsforhold skal miljørisikovurderingen oppdateres.

Bedriften skal ha oversikt over de miljøressurser som kan bli berørt av akutt forurensning og de helse- og miljømessige konsekvenser slik forurensning kan medføre.

---

⁷ Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall av 01.06.2004, nr. 930.

10.2. Forebyggende tiltak

På basis av miljørisikovurderingen skal bedriften iverksette risikoreduserende tiltak. Både sannsynlighetsreduserende og konsekvensreduserende tiltak skal vurderes. Bedriften skal ha en oppdatert oversikt over de forebyggende tiltakene.

10.3. Etablering av beredskap

Bedriften skal, på bakgrunn av miljørisikovurderingen og de iverksatte risikoreduserende tiltakene, om nødvendig, etablere og vedlikeholde en beredskap mot akutt forurensning. Beredskapen skal være tilpasset den miljørisikoen som virksomheten til enhver tid representerer.

Installering av alarmvarsling mot vakttelefon for varsling og rask utbedring av tekniske stopp og feil/driftsforstyrrelser som kan ha betydning for utslippet, inngår i beredskapen og skal gjennomføres innen 01.10.2013, jf. pkt. 3.4.3.

Beredskapen mot akutt forurensning skal øves minimum en gang pr. år.

10.4. Varsling av akutt forurensning

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles brannvesenet (110) i henhold til gjeldende forskrift⁸. Bedriften skal også så snart som mulig underrette fylkesmannen i slike tilfeller.

Hendelser eller driftsuhell som medfører episodiske eller økte utslipp skal så snart som mulig varsles Elverum kommune. Varslingsavtale med kommunen bør inngås.

10.5. Rapportering i forhold til krav om beredskap

Bedriften skal rapportere om status for og utviklingen av beredskapen mot akutt forurensning på standardiserte skjemaer som sendes ut årlig av fylkesmannen. Rapportering skal skje i henhold til Miljødirektoratets veileder til bedriftenes egenrapportering, se www.miljodirektoratet.no.

Fylkesmannen forutsetter at bedriften kan legge frem mer utfyllende dokumentasjon, for eksempel ved tilsyn, om bedriftens aktiviteter knyttet til miljørisikoanalysen, de forebyggende tiltakene og beredskapen.

---

⁸ Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av 09.07.1992, nr. 1269

11. Måling og beregning av utslipp. Rapportering til Fylkesmannen

11.1. Utslippskontroll

Bedriften skal gjennomføre målinger av utslipp til luft og vann, samt støy i omgivelsene. Målinger omfatter volumstrømsmåling, prøvetaking, analyse og beregning.

Det skal ordinært tas 12 årlige ukeblandprøver av bedriftens avløpsvann for analyse. Analyser skal foretas av følgende utløpsparametere:

- Total fosfor (tot-P)
- Biologisk oksygenforbruk (BOF₅)
- Kjemisk oksygenforbruk (KOF_{cr})
- Total nitrogen (tot-N)
- Suspendert stoff (SS)
- Fett (total fettmengde)

Målinger skal utføres slik at de blir representative for virksomhetens faktiske utslipp og skal som et minimum omfatte:

- komponenter som er uttrykkelig regulert gjennom grenseverdier i tillatelsen eller forskrifter
- andre komponenter som er omfattet av rapporteringsplikten i henhold til Miljødirektoratets veileder til bedriftenes egenkontrollrapportering. Veilederen er lagt ut på www.miljodirektoratet.no.

Bedriften skal ha et måleprogram som inngår i bedriftens dokumenterte internkontroll.

11.2. Måleprogram

Når bedriften utarbeider måleprogrammet, skal den:

- velge prøvetakingsfrekvenser som gir representative prøver
- vurdere usikkerhetsbidragene ved de forskjellige trinn i målingene (volumstrømsmåling - prøvetaking – analyse – beregning) og velge løsninger som reduserer den totale usikkerheten til et akseptabelt nivå

Måleprogrammet skal beskrive de forskjellige trinnene i målingene og begrunne valgte metoder. Valgt frekvens for tredjepartskontroll og for deltakelse i ringtester skal også fremgå av måleprogrammet. Det skal gå fram av måleprogrammet hvilke usikkerhetsbidrag de ulike trinnene gir.

11.3. Kvalitetssikring av målingene

Bedriften er ansvarlig for at metoder og utførelser er forsvarlig kvalitetssikret bl.a. ved å:

- utføre målingene etter Norsk standard. Dersom det ikke finnes, kan internasjonal standard benyttes. Annen metode kan godtas dersom særlige hensyn tilsier det.
- bruke akkrediterte laboratorier/tjenester når prøvetaking og analyse utføres av eksterne. Tjenesteyter skal være akkreditert for den aktuelle tjenesten.
- delta i ringtester for de parametrene som er regulert gjennom grenseverdier når bedriften selv analyserer
- jevnlig verifisere egne målinger med tredjepartskontroll for de parametrene som er regulert gjennom grenseverdier

11.4 Rapportering til Fylkesmannen

Bedriften skal rapportere innen 1. mars året etter utslippsåret. Rapportering skal skje i henhold til Miljødirektoratets veileder til bedriftenes egenrapportering, se www.miljodirektoratet.no.

Bedriften skal i forbindelse med rapportering av utslippsdata til Fylkesmannen angi og kommentere usikkerheten i datamaterialet.

12. Overvåking av resipient. Rapportering til Fylkesmannen

Bedriften skal bidra ved resipientovervåking i henhold til fastsatt overvåkingsprogram. Det gis nærmere bestemmelser om dette.

13. Undersøkelser og utredninger

13.1 Utarbeidelse av måleprogram

Bedriften skal utarbeide måleprogram for kontroll med utslipp av rapporteringspliktige komponenter innen 01.01.2014.

13.2 Evaluering av gjennomførte tiltak

Effekten av tiltakene bedriften gjennomfører for å stabilisere og redusere utslippene (jf. pkt. 3.4) skal evalueres for å verifisere om disse fungerer tilfredsstillende og er tilstrekkelige, jf. pkt. 3.3.1. Bedriften bes innen 01.01.2014 vurdere og rapportere følgende forhold:

1. Er tiltakene hensiktsmessige og tilstrekkelige for å sikre:
  - god utjamning av avløpet over døgnet (har utjammingsbasseng tilstrekkelig kapasitet og blir bassenget utnyttet optimalt?)
  - oksygenoverskudd i avløpet (> 3-5 mg O/l), (har bioreaktorer tilstrekkelig kapasitet?)
  - overholdelse av utslippskravene
  - eliminasjon av luktulempere fra kommunalt avløpsnett/pumpestasjoner
2. Vurdering av eventuelt ytterligere tiltak dersom tiltak i pkt. 3.4 anses ikke å være tilstrekkelig? Vil det være nødvendig eller hensiktsmessig å etablere lokal slamseparasjon ved bedriften?
3. Er etablert beredskap hensiktsmessig og god nok for å begrense episodiske eller forhøyde utslipp til et akseptabelt omfang, jf. pkt. 10.3?
4. Prognoser for framtidig produksjon (vurdert mot nåværende anleggskapasitet)

13.3 Endring i utslippskontroll

Bedriften skal innen 01.01.2014 vurdere usikkerhetsbidragene ved de forskjellige trinn i målingene (volumstrømsmåling - prøvetaking – analyse – beregning). Det skal gjennomføres tiltak som reduserer den totale usikkerheten til et akseptabelt nivå. For de komponentene som er regulert gjennom grenseverdier, skal bedriften delta i ringtester og jevnlig verifisere egne målinger med tredjepartskontroll.

14. Utskifting av utstyr

Dersom det skal foretas utskifting av utstyr i virksomheten som gjør det teknisk mulig å motvirke forurensninger på en vesentlig bedre måte enn da tillatelsen ble gitt, skal Fylkesmannen på forhånd gis melding om dette.

All utskifting av utstyr skal baseres på at de beste tilgjengelige teknikker med sikte på å motvirke forurensning skal benyttes.

15. Eierskifte

Hvis bedriften overdras til ny eier, skal melding sendes Fylkesmannen senest 1 måned etter eierskiftet.

16. Nedleggelse

Hvis et anlegg blir nedlagt eller en virksomhet stanser for en lengre periode, skal eieren eller brukeren gjøre det som til enhver tid er nødvendig for å motvirke fare for forurensninger. Hvis anlegget eller virksomheten kan medføre forurensninger etter nedleggelsen eller driftsstansen, skal det i rimelig tid på forhånd gis melding til fylkesmannen.

Fylkesmannen kan fastsette nærmere hvilke tiltak som er nødvendig for å motvirke forurensning. Fylkesmannen kan pålegge eieren eller brukeren å stille garanti for dekning av framtidige utgifter og mulig erstatningsansvar.

Ved nedleggelse eller stans skal bedriften sørge for at råvarer, hjelpestoff, halvfabrikat eller ferdig vare, produksjonsutstyr og avfall tas hånd om på forsvarlig måte, herunder at farlig avfall håndteres i henhold til gjeldende forskrift⁹. De tiltak som treffes i denne forbindelse, skal rapporteres til fylkesmannen innen 3 måneder etter nedleggelse eller stans. Rapporten skal også inneholde dokumentasjon av disponeringen av kjemikalierester og ubrukte kjemikalier og navn på eventuell(e) kjøper(e).

Ved nedleggelse av en virksomhet skal den ansvarlige sørge for at driftsstedet settes i miljømessig tilfredsstillende stand igjen.

Dersom virksomheten ønskes startet på nytt, skal det gis melding til Fylkesmannen i god tid før start er planlagt.

17. Tilsyn

Bedriften plikter å la representanter for forurensningsmyndigheten eller de som denne bemyndiger, føre tilsyn med anleggene til enhver tid.

---

⁹ Avfallsforskriftens kapittel 11 om farlig avfall

VEDLEGG 1

Liste over prioriterte stoffer, jfr punkt 2.1.

Utslipp av disse komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår uttrykkelig av vilkårene i pkt. 3 flg. eller de er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning

Metaller og metallforbindelser:

	Forkortelser
Arsen og arsenforbindelser	As og As-forbindelser
Bly og blyforbindelser	Pb og Pb-forbindelser
Kadmium og kadmiumforbindelser	Cd og Cd-forbindelser
Kobber og kobberforbindelser	Cu og Cu-forbindelser
Krom og kromforbindelser	Cr og Cr-forbindelser
Kvikksølv og kvikksølvforbindelser	Hg og Hg-forbindelser

Organiske forbindelser:

	Vanlige forkortelser
Bromerte flammehemmere:	
Penta-bromdifenyleter (difenyleter, pentabromderivat)	Penta-BDE
Okta-bromdifenyleter (defenyleter, oktabromderivat)	Okta-BDE, octa-BDE
Deka-bromdifenyleter (bis(pentabromfenyl)eter)	Deka-BDE, deca-BDE
Heksabromcyclododekan	HBCDD
Tetrabrombisfenol A (2,2',6,6'-tetrabromo-4,4' isopropyliden difenol)	TBBPA
Dietylheksylftalat (bis(2-etylheksyl)ftalat)	DEHP
Klorholdige organiske forbindelser	
1,2-Dikloreten	EDC
Klorerte dioksiner og furaner	Dioksiner, PCDD/PCDF
Heksaklorbenzen	HCB
Kortkjedete klorparafiner C ₁₀ -C ₁₃ (kloralkaner C ₁₀ -C ₁₃)	SCCP
Klorerte alkylbenzener	KAB
Mellomkjedete klorparafiner C ₁₄ -C ₁₇ (kloralkaner C ₁₄ -C ₁₇)	MCCP
Pentaklorfenol	PCF, PCP
Polyklorerte bifenyler	PCB
Tetrakloreten	PER
Tensidene:	
Ditalg-dimetylammoniumklorid	DTDMAC
Dimetyldioktadekylammoniumklorid	DSDMAC
Di(hydrogenert talg)dimetylammoniumklorid	DHTMAC
Triklorbenzen	TCB
Trikloretan	TRI
Muskylener (nitromuskforbindelser):	
Muskxylen	
Musketon	
Nonylfenol og nonylfenoletoksilater	NF, NP, NFE, NPE
Oktylfenol og oktylfenoletoksilater	OF, OP, OFE, OPE
Perfluor oktylsulfonat og andre perfluoreerte alkylsulfonater	PFOS, PFAS
Polysykliske aromatiske hydrokarboner	PAH
Tinnorganiske forbindelser:	
Tributyltinn	TBT
Trifenyltinn	TFT, TPT